

SAUE GÜMNAASIUM

TÄNAVAFOTOGRAAFIA JA FOTONÄITUSE LOOMINE

Uurimistöö

Autor: Jan Rasmus Rohtla, 11.a klass

Juhendaja: õpetaja Ave Kongo

Saue 2022

ANNOTATSIOON

Saue Gümnaasium

Klass: 11.a	
Pealkiri: Tänavafotograafia ja fotonäituse loomine	
Teadusvaldkond: Fotograafia	
Aasta: 2022	Lehekülgede arv: 60
Käesoleva uurimistöö teemaks on tänavafotograafia, antud fotograafia žanri ajalugu ja fotonäituse loomine. Töö teoreetilise osa eesmärgiks on anda põhjalik ülevaade tänavafotograafiast ja selle ajaloost. Praktilises osas teeb autor ise tänavafotod ning korraldab koolis fotonäituse, eesmärgiga arendada ennast fotograafina ja tutvustada oma töid. Uurimistöö koosneb kahest osast. Esimeses peatükis antakse ülevaade tänavafotograafia ja selle muutumisele läbi ajaloo. Teises peatükis antakse ülevaade autori rollist fotograafina, millele lisandub praktilise tööna fotode tegemine, nende töötlemine ning antud fotodest näituse loomine. Uurimisküsimusteks on: • Mis on tänavafotograafia? • Kuidas on tänavafotograafia aja jooksul muutunud? • Kuidas luua fotonäitust? Uurimistöö tulemusena selgus, et tänavafotograafia on üks läbi aegade olulisemaid fotograafia žanre, mis on etendanud olulist rolli fotograafia kui kunstivormi kinnistamisel ja teeb seda ka tulevikus. Tehnoloogiline areng ja erinevad arvamused muudavad antud kunstivaldkonda konstantselt. Töö praktilise osa tulemuseks sai 19 mustvalgest tänavafotost koosnev fotonäitus. Selle saavutamiseks pidi autor tegema näituse jaoks fotod, need töötleva ning laskma välja	

printida. Töö käigus kujunes näituse ideeks uue ja vana mustvalge fotograafia ühendamine. Autor sai juurde uusi oskusi fotograafia alal, teadmisi fotograafiks olemisest ning õppis oma töid sügavamalt mõtestama.

Võtmesõnad: Fotograafia, tänavafotograafia, fotonäitus, mustvalge foto, värviline foto, digifoto

Autor: Jan Rasmus Rohtla

Allkiri:

Juhendaja: Ave Kongo

Allkiri:

ANNOTATION

Saue Gymnasium

Form: 11.a	
Title: Street photography and creating a photo exhibition	
Branch of Study: Photography	
Year: 2022	Number of pages: 60
The topic of this research is street photography, the history of the photography genre and the creation of a photo exhibition. The aim of the theoretical part of the work is to give a thorough overview of street photography and its history. In the practical part, the author takes street photos himself and organizes a photo exhibition at the school, with the aim of developing himself as a photographer and presenting his work. The research consists of two parts. The first chapter provides an overview of street photography and its changes throughout history. The second chapter gives an overview of the author's role as a photographer, in addition to making photographs as a practical work, editing them and creating an exhibition of these photographs. The research questions are: • What is street photography? • How has street photography changed over time? • How to create a photo exhibition? As a result of the research, it can be said that street photography is one of the most important genres of photography through the ages, which has played an important role in reinforcing photography as an art form and will continue to do so in the future. Technological developments and different opinions are constantly changing this field of art.	

The practical part of the research resulted in a photo exhibition of 19 black and white street photographs. To achieve this, the author had to take photographs for the exhibition, edit them and have them printed. In the course of the work, the concept of the exhibition became combining new and old black and white photography. The author gained new skills in the field of photography, knowledge of being a photographer and learned to give his work more meaning.

Keywords: Photography, street photography, photo exhibition, black and white photo, colour photo, digital photo

Author: Jan Rasmus Rohtla

Signature:

Instructor: Ave Kongo

Signature:

KASUTATUD TERMINID

- Film – valgustundlik materjal, õhukese painduva atsetüütselluloosist põhimikuga lindi- või lehekujuline fotomaterjal, filmilint (Eesti Keele Instituut).
- Säriaeg – aeg, mille jooksul objektiivi läbinud valgus paistab filmile või fotoaparaadi sensorile (Eesti Keele Instituut).
- Ava ehk apertuur – arv, mis vastab objektiivi sisese ava läbimõõdule ja kontrollib, kui palju valgust langeb filmile või sensorile. Suurem ava tähendab, et see laseb läbi rohkem valgust ja väiksem ava vähem. Ava ühikuks on f väärtused (tavaliselt on vahemikuks $f/1-f/64$), kus suurem väärtus tähendab väiksemat ava.
- Valgustundlikkus – valgustundlikkus määrab kui tundlik on kaamera sensor või film valgusele. Seda mõõdetakse ISO väärtustes. Madalam ISO tähendab väiksemat tundlikkust ehk tumedamat pilti ja kõrgem väärtus tähendab suuremat tundlikkust ja heledamat pilti.
- Fookuskaugus – fookuskaugus määrab objektiivi vaatenurga, ehk selle, kui suure osa stseenist on võimalik kaameraga jäädvustada. Fookuskaugust mõõdetakse millimeetrites, kus suurem väärtus tähendab väiksemat vaatenurka ja väiksem väärtus suuremat vaatenurka.
- Subjekt – fotograafias nimetatakse subjektiks keda või mida fotograaf pildistab.

SISUKORD

SISSEJUHATUS	9
1. TÄNAVAFOTOGRAAFIA AJALUGU.....	11
1.1 Mis on tänavafotograafia?.....	11
1.2 Tänavafotograafia algus.....	13
1.2.1 Louis Daguerre	13
1.2.2 Charles Nègre	14
1.2.3 Eugène Atget	15
1.2.4 Paul Martin	15
1.2.5 Henri Cartier-Bresson.....	17
1.2.6 Robert Frank.....	18
1.3 Värviline analoog.....	19
1.3.1 William Eggleston.....	19
1.3.2 Joel Meyerowitz	20
1.3.3 Garry Winogrand.....	22
1.4 Digitaalne fotograafia	23
2. FOTONÄITUSE LOOMINE	27
2.1 Idee.....	27
2.2 Näituse kontseptsioon ja selle kujunemine	28
2.3 Näituse valmimine	29
2.3.1 Pildistamine	30
2.3.2 Varustus	30
2.3.3 Kaamerasätted	32
2.3.4 Fotode töötlemine	32
2.3.5 Fotode valimine	36
2.3.6 Näituse fotode printimine ja ülespanek	37

2.4 Koostöö teiste fotograafidega	38
2.4.1 Karin Ojaste.....	38
2.4.2 Airi Leon	39
KOKKUVÕTE	40
ALLIKMATERJALIDE LOETELU.....	42
LISAD	45

SISSEJUHATUS

Tänavafotograafia on fotograafia žanr, mis vahendab juhuslikke hetki ja situatsioone avalikest kohtadest. Sageli samastatakse tänavafotograafiat varjatud pildistamisega, kuid see ei ole tingimata kohustuslik. Tänavafotograafia põhiline nõue on, et fotol olev keskkond peab sisaldama jälgi inimtegevusest. (Väljavaade – 40 aastat tänavafotograafiat Eestis, 2020)

Tänavafotograafia on üks vanimaid fotograafia žanre, mida harrastatakse üle kogu maailma. Sotsiaalmeedia mõjul kogub see žanr tänapäeval üha rohkem populaarsust ning tekib järjest enam fotograafe, kes jagavad oma töid enamate inimestega. Tekkinud kirevuse tõttu kaotab tänavafotograafia mõiste oma konkreetsuse, mille tõttu on oluline uurida selle fotograafia žanri kujunemist algusajast tänaseni. Ka on sotsiaalmeedia levik võimendanud ja muutnud fotode esitlemist ja edastamist publikule. Eelnimetatud asjaolude tõttu uurib autor oma töös praktilise tööna üht vanemat viisi fotode avaldamiseks, fotonäituse loomist.

Käesolevat uurimistööd ajendas koostama huvi tänavafotograafia spetsiifika vastu. Täpsem teema arendamine kujunes töö käigus. Ajal, mil fotosid tehakse ja avaldatakse sotsiaalmeedias piiramatult, pole fotod sageli sügavamalt mõtestatud. Antud uurimistöö uurib, kuidas fotodega sõnumit edastada.

Käesolev uurimus püüabki anda teavet fotograafia ühe valdkonna, tänavafotograafia kohta. Selleks on autor uurinud fotograafia ajalugu ja konkreetselt süvenenud nii mustvalge, värvilise kui ka digitaalse tänavafotograafia kujunemisse ja teostamisse. Tutvutud on erinevate nimetatud žanrit viljelevate tänavafotograafide tegevuse, tööde ja edastatud sõnumitega.

Antud teemat on käsitlenud süvitsi mitmekümned fotograafid. Näiteks Garry Winogrand, Henri Cartier-Bresson ja Joel Meyerowitz. Lisaks on viimane olnud kaasautor mahukaima tänavafotograafia ajaloo käsitlusele raamatus „Bystander: A History of Street Photography“.

Uurimistöö eesmärgiks tervikuna on anda ülevaade tänavafotograafiast kui fotograafia žanrist ja selle kasutamisevõimalustest.

Töö uurimisküsimused on:

- Mis on tänavafotograafia?
- Kuidas on tänavafotograafia aja jooksul muutunud?
- Kuidas luua fotonäitust?

Käesolev uurimistöö koosneb kahest osast:

- Teoreetilises osas antakse ülevaade tänavafotograafia arengule läbi ajaloo. Mustvalge, värvilise ja digitaalse fotograafia tekkimisest ja nende mõjudest fotograafiale;
- Uurimistöö teises osas annab autor ülevaate oma rollist fotograafina, millele lisandub praktilise tööna fotode tegemine, nende töötlemine ning oma fotodest näituse loomine.

Uurimistöö lisades on välja toodud autori fotod, fotod kooli omaloomingu õhtust, virtuaalsest näitusest ning ajaloos oluliste tänavafotograafide varustusest osa tekstisiseselt, osa uurimuse lõpus.

Füüsiline fotonäitus luuakse eesmärgiga arendada ennast tänavafotograafina ja õppida, kuidas luua terviklikku fotoprojekti.

Uurimistöö teoreetilise osa koostamiseks luges ja analüüsis autor erinevaid artikleid ning internetiallikaid nii tänavafotograafiast kui ka fotograafiast üldiselt. Praktilises osas tegi autor fotonäituse jaoks tänavafotod ning juhendaja ja kaasõpilaste abiga, kooli rahalisel toetusel korraldab koolis fotonäituse.

1. TÄNAVAFOTOGRAAFIA AJALUGU

1.1 Mis on tänavafotograafia?

Tänavafotograafia mõistele on keeruline anda üht kindlat definitsiooni, sest igaühel võib olla sellel teemal erinev arvamus. „Mis on tänavafotograafia?“ ja „mis ei ole tänavafotograafia?“ on üks levinumaid vaidlusi tänavafotograafide seas. Selle fotograafia žanri pikk ajalugu ja selle muutumine aja jooksul muudab nende küsimuste vastamise veel keerulisemaks. Seetõttu aitab tänavafotograafiat paremini mõista selle ajaloo tundmine.

Tänavafotograafia on sama vana kui on fotograafia. Fotograafia leiutamine langes kokku maailma linnastumise ja globaliseerumisega. Antud asjaolu tõttu tehti esimesed fotod enamasti tänavatel, ehk fotograafia algus oli ka tänavafotograafia algus. Isegi Nicéphore Niépce'i vanimat säilinud kaamerafotot, umbes 1826 aastast, saab tõlgendada kui tänavafotot. (Kim, 2013)

Joonis 1. Nicéphore Niépce „Vaade Le Grasi aknast“

Esimesena kasutati tänavafotograafi mõistet 20. sajandi alguses, mil see tähendas kedagi, kes tegi tasu eest tänaval inimestest pilte. (The history of street photography, s.d)

Kaasaegne arusaam tänavafotograafiast kujunes välja 1930. aastatel, mil kuulus Prantsuse fotograaf, Henri Cartier-Bresson seadis pretsedendi sellele, mida tuntakse tänavafotograafiana

(Street Photography - History and Concepts, s.d). Kuid tänapäevasele definitsioonile vastavaid fotosid tehti juba palju varem.

Kõige lihtsam definitsioon tänavafotograafia on, et see on: fotograafia žanr, mis jäädvustab igapäevaelu avalikus kohas (Blumberg, 2014). Samas tunnistatakse sellele žanrile omaseks väga palju erinevaid kriteeriume, mida peetakse vajalikuks, et foto oleks tänavafoto. Sellest tingitult on aja jooksul ka vaieldud, millised nendest kriteeriumitest on õiged ja millised on valed. Kuna antud uurimistöo eesmärk pole leida nendele vaidlustele lahendust, vaid anda üldine ülevaade tänavafotograafiast, on siin välja toodud ka nõuete vastuargumendid.

- Nõue: Fotodel peab olema inimesi.

Vastuargument: Kui tänavafotograafia idee on inimtegevuse jäädvustamine, siis ei pea pildil tingimata inimesi olema. Eugene Atget'd peetakse üheks tänavafotograafia teerajajaks, kuid enamikul tema fotodel pole inimesi.

- Nõue: Fotod peavad olema tehtud linnas või tänaval.

Vastuargument: Kuna väga suur enamus tänavafotodest on tehtud neis keskkondades, on levinud vale arusaam linnakeskonna vajalikkusest tänavafotodel, kuid inimtegevuse jäädvustamine ei tähenda ainult linnakeskkonda.

- Nõue: Fotod peavad olema varjatult tehtud.

Vastuargument: Varjatud pildistamine (inglise keeles *candid photography*) on fotograafia žanr, mida tihti samastatakse tänavafotograafiaga, kuid varjatus pole tegelikult tänavafotograafias kohustuslik. Näiteks tänavaportreesid üldjuhul loetakse ka tänavafotograafiaks.

- Nõue: Fotod ei tohi olla töödeldud ega kärbitud.

Vastuargument: Selline arvamus on tõenäoliselt tekkinud, et eristada traditsioonilist tänavafotograafiat sotsiaalmeedias levinud väga töödeldud fotodest. Tegelikult on negatiive erinevate kemikaalidega moonutatud ning kontakttrükke kärbitud juba fotograafia algusest. (Young, s.d)

1.2 Tänavafotograafia algus

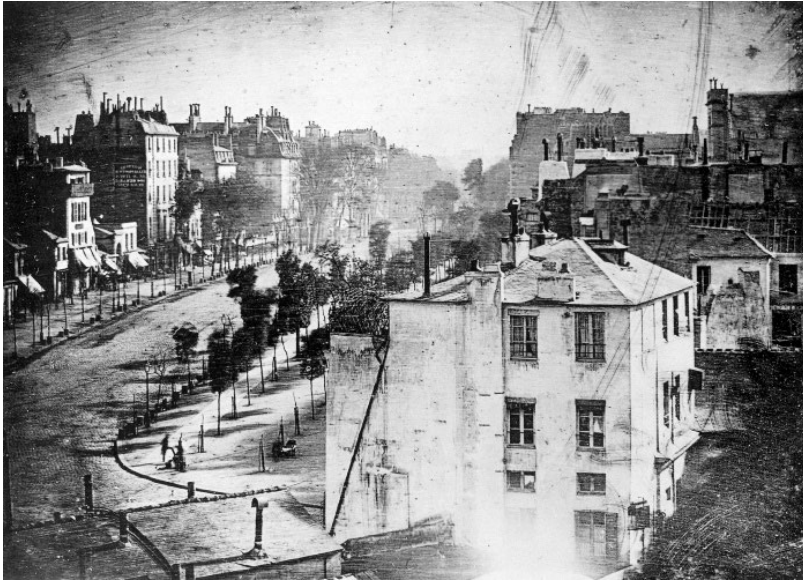
Selleks, et saada parim ülevaade tänavafotograafia kui fotograafia žanri ajaloo kohta, on oluline uurida neid fotograafe, kes on tänavafotograafia arengule avaldanud suurt mõju. Antud žanr muutub veel täna ja ka tulevikus. Iga olulise tehnoloogilise arengu puhul on neid, kes uuendusi ei aktsepteeri ja neid, kes võtavad muutused omaks. Uuendusmeelne mõtteviis kandub edasi just läbi nende inimeste, kes muutusi ja arengut soovivad.

1.2.1 Louis Daguerre

Louis-Jacques-Mandé Daguerre (1787 - 1851) oli prantsuse kunstnik, fotograaf, keemik ja dioraamateatri leiutaja (dioraamateater on teatri tüüp, kus esinejad on poolläbipaistva erinevaid stseene kujutava maali taga. Tavaliselt võimaldas kahe poolega maal valgustuse muutudes stseeni vahetada). Ta on enim tuntud dagerrotüüpia kui esimese eduka fotograafia meetodi leiutajana. (louis daguerre, s.d)

Ta kogus oma teadmisi õpipoisina töötades, mida ta tegi arhitektuuri, teatri disaini ja panoraammaali alal. Maalimisel ta kasutas tihti abiks *camera obscurat*, pimedat ruumi, mille seinas olev väike ava annab ümberpööratud kujutise teisel pool ava olevatest valgustatud esemetest või maastikust. Ta proovis ka leida viisi, kuidas maalimata säilitada sellest saadud pilti. Sellest ajendatuna lõi ta 1829. aastal partnerluse Nicéphore Niépcega eesmärgiga arendada fotograafilist protsessi. Koos töötades suutsid nad tõhustada Niépce leiutatud heliograafi, kuid pildi saamiseks oli siiski vaja ebapraktiliselt pikka säriaega. Peale Niépce surma 1833. aastal, jätkas Daguerre katsetega ja lõi uue fotograafia meetodi, mille ta nimetas dagerrotüüpiaks. Oma tööga suutis ta foto tegemiseks vajaliku säriaega lühendada mitmelt tunnilt mõne sekundini. (louis daguerre, s.d)

Tema leiutisel oli ülimalt suur mõju fotograafia arengule, mis tähendab, et tal oli suur mõju ka tänavafotograafiale, kuid seda mitte ainult tehnoloogia arengu poolest. Üheks väga tähtsaks verstapostiks tänavafotograafia ajaloos võib pidada Louis Daguerre'i fotot „Boulevard du Temple“ (Templi puiestee), sest see on esimene foto, millel on inimesi näha ning see on samal ajal ka esimene tänavafoto, millel on inimesi. Fotol alumises vasakus nurgas on näha saapapuhastajat ja tema klienti. Kuna foto säriaeg oli tõenäoliselt 10-15 minutit, olid need kaks inimest ainsad, kes olid piisavalt kaua paigal, et jääda fotole nähtavaks. (Scott, s.d)

Joonis 2. Louis Daguerre "Boulevard du Temple"

1.2.2 Charles Nègre

Charles Nègre (1820-1880) oli prantsuse kunstnik ja fotograaf, enim tuntud oma fotode poolest Pariisi tänavatest ja arhitektuurimälestistest (Blumberg, 2014). Charles Nègre oli esimene fotograaf, kes saavutas piisava tehnilise keerukuse, et jäädvustada inimesi liikumas. Selle ta saavutas Pariisis aastal 1851 kasutades fotode jäädvustamisel mitme läätsega süsteemi (Mora, 1998, lk 186). Tema varasemad fotod olid tehtud abiks maalimisele ning ta retušeeris neid tihti pliiatsi või tindiga, et saavutada soovitud efekti (Blumberg, 2014).

Joonis 3. Charles Nègre „Scène de Marché au Port de l'Hôtel de Ville, Paris“

1.2.3 Eugène Atget

Eugène Atget (1857-1927) oli üks varajasemaid tänavafotograafe, ta jäädvustas Pariisi tänavaid 19. sajandi lõpus ja 20. sajandi alguses, enne kui need lammutati ja uuesti üles ehitati uue linna plaani järgi. Tema fotode hea kvaliteedi ja materjali rohkuse tõttu ostsid tema trükiseid mitmed arhitektid ja kunstnikud oma töödele viidaks, kuid kaubanduslikud huvid polnud kaugeltki tema suurim motivatsioon. Ta soovis hoopis piltide vormis säilitada seda Pariisi, mida ta armastas. Tema missiooni kire ja pakilisuse tulemuseks on fotod, mis jutustavad tema enda kogemuse sellest linnast, mis eeldasid 20. sajandi tänavafotograafiat. Atget' fotod polnud vaid dokumendid või eksperimendid uue tehnoloogiaga, need avaldavad linna läbi tema silmade. Tema töö ja arusaam fotograafiast kui kunstivormist olid inspiratsiooniks järgnevate põlvkondade fotograafidele. (Blumberg, 2014)

Joonis 5. Pariislased vaatamas päikesevarjutust. Aprill 17, 1912. Eugène Atget

1.2.4 Paul Martin

Paul Martin (1864-1944) oli Prantsusmaal sündinud Briti fotograaf, keda peetakse tänav- ja ööfotograafia teerajajaks. Tema huvi joonistamise vastu viis ta 1880. aastal puidu graveerimise õpingutele ja 3 aastat hiljem hakkas ta sellel alal elukutseliseks. Martin tutvus fotograafiaga esimest korda oma õpingute ajal ning ostis oma esimese kuivplaat kaamera 1884. aastal. Ta õppis erinevaid võtteid ajakirjadest ja sai täiendavaid juhiseid kohalike amatöörfotograafide gruppidele. Tema fotod Londoni tänavaelust arvatakse olevat esimesed sellist tüüpi teosed, mida tänapäeval peetakse varjatud tänavafotograafia omaseks. Ta tegi oma pildid väikese kuivplaat

kaameraga, mida sai lihtsasti peita karpi või kotti. (Paul Martin, photographer at Historic Camera, s.d)

Joonis 5. "Drink Seller" (joogimüüja) Paul Martin

1890. aastatel said Paul Martini tänavafotod mitmeid näituste auhindu, kuigi mõningaid tema varaseid töid kritiseeriti atmosfääri puudumise ja "liiga kaardi laadse" väljanägemise pärast. 1895. ja 1896. aastal loodud fotode sari „London by Gaslight“ sai laialdast tuntust ka fotograafide seas. Ameerika fotograaf Alfred Stieglitz tunnustas Martinit kui tema kuulsate Manhattani ööfotode inspiratsioonina. (Paul Martin, photographer at Historic Camera, s.d)

Joonis 6. sarjast „London by Gaslight“ (London gaasivalgel) Paul Martin

1.2.5 Henri Cartier-Bresson

Henri Cartier-Bresson (1908-2004) oli prantsuse fotograaf, keda peetakse tänavafotograafia ja fotoajakirjanduse üheks kõige olulisemaks teerajajaks. Ta oskas oma kaamerat kasutada nii peenetundeliselt, et see võimaldas tal pildistada tänaval olevatele inimestele peaaegu nähtamatult. Selle peaaegu nähtamatusega kujundas Cartier-Bresson fotoajakirjanduse üheks peamiseks teabeallikaks ja fotograafia tunnustatud kunstivormiks. (Estrin, 2016)

Cartier-Bresson sündis ja käis koolis külas, mis ei olnud kaugel Pariisist. 1927-1928 Pariisis õppides tekkis tal huvi maalimise vastu, millest sai oluline tegur tema nägemuse arendamisel. 1929 läks Cartier-Bresson õppima Cambridge'i ülikooli, kus ta õppis kirjandust ja maalimist. Poisina oli ta kokku puutunud lihtsa nn *Brownie* tüüpi kaameraga, kuid tõsine huvi fotograafia vastu tekkis peale seda, kui nägi kahe olulise 20. sajandi fotograafi töid, kelleks olid Eugène Atget ja Man Ray. (Scharf, 1998)

Peale esimest miniatuurse kaamera kasutamise kogemust oma 1931. aasta reisil Aafrikas, ostis Cartier-Bresson 1933. aastal oma esimese 35mm Leica. Ta oli selle formaadi üks varasemaid kasutajaid ja teda peetakse ka selle üheks olulisemaks populariseerijaks. Seda tüüpi kaamera kasutamine oli eriti oluline just Cartier-Bressonile seetõttu, et see võimaldas tal liikuda ja pilte jäädvustada kiiremini, samuti võimaldas see tal jääda raskemini märgatavamaks. Anonüümseks jäämise hõlpsusatamiseks kattis ta oma kaamera heledad osad musta teibiga ning vahepeal peitis oma kaamera taskurätiku all. (Scharf, 1998)

Cartier-Bressoni ideeks oli „otsustav hetk“ – murdosa sekundist, kus kulmineeruvad nii vaadeldava vormiline täius kui ka sisuline laetus, mis paljastab suurema tõe sellest situatsioonist. Temale iseloomulik pildistamistehnika oli leida foto jaoks visuaalselt silmatorkav keskkond ning seejärel oodata selle otsustava hetke toimumist. See idee ning tehnika mängis väga suurt rolli tänapäeva tänavafotograafia ja fotoajakirjanduse kujunemises.

Joonis 7. Henri Cartier-Bresson "Hyères, France, 1932"

1.2.6 Robert Frank

Robert Frank (1924-2019) oli Šveitsi Ameerika fotograaf ja lavastaja, keda peetakse üheks mõjukaimaks fotograafiks 20. sajandi keskosas, kes oli tuntud oma irooniliste piltide poolest Ameerika elust (Robert Frank | Britannica). Tema julgetel fotodel on kõige enam kujutatud Ameerika alam- ja keskklassi elu. Meisterlikud kompositsioonid ja ülimalt hästi ajastatud fotod muudavad Robert Franki loomingu väga silmapaistvaks ja meeldejäävaks. Samuti on kvaliteetsete teoste rohkus üks põhjuseid, miks teda peetakse üheks tänavafotograafia suurkujuks.

Frankist sai 22-aastaselt elukutseline tööstusfotograaf ja 1940. aastatel sai temast edukas moefotograaf. Ta tundis ennast sel alal piiratult ning umbes 1948. aastal läks ta Ameerika Ühendriikidesse ning seejärel Peruuusse, et avastada 35mm kaamera väljendusvõimalusi. (Robert Frank | Britannica)

1955 ja 1956 sõitis Frank mööda Ameerikat ringi, tehes mitmeid fotosid. 83 nendest avaldati lõpuks fotoraamatus „The Americans“ (1959). See raamat avaldas Franki küpset stiili, mida iseloomustas julge kompositsioon ja irooniline, kohati kibe sotsiaalse olukorra jäädvustamine. Nende avaldamine kinnistas Franki 20. sajandi ühe kõige olulisema fotograafina ja seda raamatut tunnustatakse laialdaselt kui klassikat. (Robert Frank | Britannica)

Joonis 8. Robert Frank 1949 „NYC 14th street White Tower hamburgers“

1.3 Värviline analoog

Esimesi katseid värvifotograafiaga tehti juba 19. sajandi keskel, kuid laialdasest kasutusest ei leidnud see kuni sajandi pöördeni. Tänavafotograafiaks polnud esimesed värvifotograafia protsessid praktilised, sest näiteks kolmevärviline fotograafia nõudis kolme kaadrit, et saada üht fotot ja esimesed värvilised filmid nõudsid liiga pikka säriaega. Ometigi kui värviline film muutus 1930. aastatel laialdaselt kättesaadavaks ja kasutamine lihtsamaks, ei hakanud tänavafotograafid seda kasutama kuni 1960. aastateni. Tänavafotograafid enamasti ei tunnistanud värvifotograafiat kui pädevat kunstilist väljundit. Henri Cartier-Bresson isegi ütles kord William Egglestonile „*William, color is bullshit.*“ (eesti keeles „William, värv on jama.“) (Barrymore, 2011).

1.3.1 William Eggleston

William Joseph Eggleston, Jr. (sündinud 1939) on Ameerika fotograaf, kelle töid tunnustatakse värvifotograafia kui pädeva kunstilise väljundi kujundamise eest 20. sajandi lõpul. Tema igapäeva stseenide ja esemete otsekohesed kujutused, millest paljud on tehtud Ameerika Ühendriikide lõunaosas, paistavad silma oma erksate värvide, täpse kompositsioonide ja esilekutsuva võlu poolest. (William Eggleston | American photographer | Britannica)

Joonis 8. William Eggleston Untitled (Citgo gas pump) 1976

Egglestoni kasvatas üles tema vanaisa, sest tema isa värvati teise maailmasõjas Ameerika Ühendriikide mereväkke ning Egglestoni ema järgnes talle. Egglestoni vanaisa tutvustas pojapojale juba noorelt fotograafiat, kuid noor kaotas peagi huvi. Ta taasavastas fotograafia, kui ta uuris kolledžis kunstiklassis Henri Cartier-Bressoni fotosid. (Mossack, 2017)

Eggleston alustas pildistamist mustvalgelt, kuid kui ta 1965 pildistas oma esimese rulli värvilist filmi, hakkas ta fotograafiale lähenema uuel viisil. Erinevalt enamuse tuntud tänavafotograafidest on Egglestoni piltidel väga vähe spontaansust, tema fotod jäädvustasid enamjaol just liikumatuid hetki. Egglestoni töö on ehe näide, et kõik tänavafotod ei pea rõhutama spontaansust ja tegevuse jäädvustamist. (Mossack, 2017)

1.3.2 Joel Meyerowitz

Joel Meyerowitz (sündinud 1938) on Ameerika fotograaf, keda tuntakse kui üht värvilise tänavafotograafia eestvedajat (Meyerowitz, 2021). Samuti oli ta raamatu „Bystander: A History of Street Photography“ kaasautor, mis on üks kõige põhjalikum teos tänavafotograafia teemal.

Meyerowitz õppis Ohio osariigi ülikoolis kunsti, kunstiajalugu ja meditsiinilist illustratsiooni. 1960. aastate alguses töötas ta reklaamivaldkonnas kunstijuhina. 1962. aastal oli Robert Frank Meyerowitzi kujundatud brošüürile fotosid tegemas ning Franki tööd jälgides avastas ta, et fotosid saab teha nii fotograafi kui ka fotografeeritava liikumise ajal. Selle avastuse jõud pani

ta kohe töölt lahkuma, laenama kaamera ja minema New Yorgi tänavatele. Ta on olnud tänavatel sellest ajast saati. (Meyerowitz, 2021)

Joonis 9. Pariis, Prantsusmaa 1967 Joel Meyerowitzi raamatust „Taking my time“

Meyerowitz alustas värvifilmi kasutamisega teadmata, et selle ajastu fotograafid uskusid, et mustvalge muudab fotograafia kunstiks. Oma esimesel aastal tänavatel ta kohtus ja sai sõbraks Garry Winograndiga, kellega koos ta käis ja töötas *Fifth Avenue*'l iga päev peaaegu viis aastat. (Meyerowitz, 2021)

Kuigi Meyerowitz on tänavafotograaf traditsioonilises mõistes nagu Henri Cartier-Bresson ja Robert Frank, muutis ta tänavafotograafiat oma teedrajava värvikasutusega. Varase kasutajana mängis ta olulist rolli suhtumisel värvifotograafiasse muutes vastupanu üleüldisele aktsepteerimisele. Tema esimene raamat „Cape Light“ (1978) peetakse üheks värvifotograafia klassikaks, seda on müüdud üle 100 000 eksemplari. (Meyerowitz, 2021)

Kuigi Meyerowitz ei tundnud ennast kunagi ühestki fotograafia žanrist piiratud, kuid siiski on ta öelnud „Tänavafotograafia on ainus fotograafia vorm, mis ei võlgne maalile ega teistele visuaalsetele kunstidele. See on puhtalt fotograafiline.“ (Meyerowitz, 2021)

1.3.3 Garry Winogrand

Garry Winogrand (1928-1984) oli Ameerika tänavafotograaf, keda tuntakse tema spontaansete avalikkuses tehtud fotode poolest. Enim tuntud on tema 1960. aastatel tehtud fotod New Yorki igapäevaelust, mis kohati võivad sarnaneda Robert Franki loomingule, kuid tema fotodel on ka iseloomulik lähenemine. Tema ebatavalised vaatenurgad, kummaline ajastustaju ja võime jäädvustada inimeste, kohtade ja asjade imelikke ning vahel mitte usutavaid kompositsioone, tegid temast oma põlvkonna ühe mõjukaima fotograafi. Ta oli äärmiselt viljakas ja kuigi ta suri noorelt, lõi ta tohutu portfoolio, mis jäädvustas kogu Ameerika Ühendriikide ühiskonda kolme aastakümne jooksul. (Blumberg, Garry Winogrand | American photographer | Britannica, 2022)

Joonis 10. „Hang Em High,” New York, 1968. Garry Winogrand

Garry Winogrand sündis New Yorgis ja hakkas fotograafia vastu huvi tundma sõjaväes ilmaennustajana teenides. Ta õppis City College'is maalikunsti (1947-1948) ja Columbia ülikoolis õppis ta fotosid ilmutama ja trükkima (1948-1951). 1951. aastal õppis ta Aleksei Brodovitši juures fotograafiat Uues sotsiaaluuringute koolis. Hiljem töötas ta professionaalse fotograafia agentuurides, vabakutselisena ajakirjades ja tegi ka isiklikku tööd. Winograndi fotosid eksponeeriti tema eluajal laialdaselt. (Hostetler, s.d)

Winograndi on enim tuntuks teinud tema mustvalged fotod New Yorki elust. Ta jättis ta endast maha üle 45 000 värvislaidi. Asjaolu, et neid pole peaaegu kunagi eksponeeritud, võib viidata Winograndi mustvalge eelistusele. Kuigi seda võisid mõjutada ka kunstimaailma kriitilisus värvilise fotograafia vastu ja lihtsalt rahapuudus. Ta valmistas väga vähe värvitrükke, kuna ilmselt puudusid tal vajalikud vahendid. Tagasihoidliku perekondliku taustaga Winogrand ei

saanud erinevalt näiteks Egglestonist endale lubada värvifotograafi ametit. See ei takistanud teda alati kaasas kandmast kahte kaamerat: ühte must-valge filmiga ja teist värvifilmiga. (Debost, 2019)

Joonis 11. Pealkirjata (New York). 1960. Garry Winogrand

Garry Winograndi fotod on peened igapäevaelu vaatlused, mis näitavad tema meisterlikkust 35-millimeetrise kaameraga. Talle meeldisid visuaalsed sõnamängud ja visuaalselt kallutatud fotod, mis võimaldasid tal stiili poolest, eriti just mustvalge fotograafia puhul, eristuda teistest. Ta ütles kord, et teda motiveerib pildistama see, et näha, milline näeb maailm välja fotode kaudu. Kuigi tema lähenemine oli lihtsakoeline, olid tema vormiteravus ja absurdistlik visuaalse maailma hindamine tõsised uuendused, mis kajastuvad paljude kaasaegsete fotograafide loomingus. (Hostetler, s.d)

1.4 Digitaalne fotograafia

Fotograafia ajaloo kõige suuremaks arenguhüppeks võib kahtlemata pidada digitaalse kaamera leiutamist. Fotograferimise protsess muutus sellega kordades mugavamaks ja pildistamine kättesaadavamaks. Loomulikult avaldas see suurt mõju ka tänavafotograafiale, sest viimase 30 aasta jooksul on tänavafotograafia muutunud palju mitmekülgsemaks ning vastuolusid tänavafotograafia olemuse kohta on üha rohkem.

Esimene digitaalne kaamera töötati välja 1975. aastal. Kaamera oli umbes printeri suurune ja kaalus 4 kg. Sellega tehtud esimene digitaalfoto oli saja piksli kõrgune ja laiune mustvalge foto, mille jäädvustamiseks oli vaja 23 sekundilist säriaega. Kuid esimene digitaalne kaamera jõudis poodidesse alles 15 aastat hiljem, seega tänavafotograafid said digitaalselt pildistama hakata alles 1990. aastatel. Dycam Model 1 kasutas CCD-pildisensorit, salvestas fotod digitaalselt ja nende allalaadimiseks ühendati kaamera otse arvutiga – teisisõnu töötas see täpselt nagu kaamerad, mida tänapäeval kasutame. Samal aastal ilmus ka tänapäeval enim tuntud fototöötlusprogramm Adobe Photoshop. (Trenholm, 2021)

Joonis 12. Dycam Model 1

Digifoto tegemise protsess erineb väga palju filmifoto tegemisest. Üleüldiselt on digitaalse foto tegemine palju lihtsam, mille võimaldavad erinevad automatiseeringud ja keerulise fotode ilmutamise protsessi puudumine. Foto tegemine muutus põhimõtteliselt sama lihtsaks kui päästikule vajutamine ning sellest tingitult on digitaalsel ajastul järjest rohkem inimesi hakanud tegema fotosid ja sealhulgas ka tänavafotosid. Rohkem inimesi tähendab ka rohkem arvamusi ning stiile, mis on muutnud tänavafotograafia mõistet laiemaks. Antud uurimistöö eesmärk pole anda muutustele hinnangut, vaid välja tuua, mida digitaalse fotograafia tehnilised uuendused tänavafotograafias muutsid.

Digifotosid saab teha piiramatult, ilma et sellest mingit kahju tuleks. Filmifotograafid laevad üldiselt oma kaameratesse 36 kaadrit korraga. Ja kuna nad piirduvad väga piiratud arvu fotodega, on nad pildistamisel tavaliselt konservatiivsemad. Fotograafid ei taha filmi raisata,

nii et nad lähenevad pildistamisele sihikindlamalt. Seevastu digitaalses fotograafias on fotograafid filmi piirangutest vabad ja võivad jäädvustada kõike, ilma et peaks muretsema filmi otsa saamisest. Mälukaartidele mahub sadu või tuhandeid fotosid. Kuna pildistamisel pole fotode arvul mingit piirangut, on rohkem pilte tehes suurem võimalus saada tehniliselt häid fotosid. (Has Digital Technology Ruined Street Photography, 2016)

Digitaalsetel kaameratel on ka muid tehnilisi eeliseid, mis parandavad nõ kasutatava pildi saamise võimalusi. Digitaalsete kaamerate tehnilised eelised filmikaameratele ja mida need tähendavad tänavafotograafidele:

- Fotosid saab teha kiiremini. Mehaaniline katik ja filmi edasi keeramine võtab aega paar sekundit, kuid uusimad hübriidkaamerad võimaldavad pildistada kümneid fotosid sekundis. Selle tõttu on lihtsam tabada seda „otsustavat hetke“;
- Digitaalseid fotosid on võimalik kohe peale pildistamist näha kaameral olevalt ekraanilt. Fotograafid saavad fotod kohe järele vaadata ja kohe teha vajalikud muudatused, et teha pilt uuesti ja paremini. Filmil puhul saab fotot näha alles peale ilmutamist;
- Automaatne teravustamine annab suurema võimaluse saada teravat fotot. Filmikaamerate manuaalne teravustamine on palju tülikam ja tihti on subjekti kaugust raske silmaga hinnata. Seetõttu kasutavad filmifotograafid tavaliselt väiksemat ava, sest see võimaldab hoida fotol suurema ala teravana. Automaatne teravustamine võimaldab vähendada teravat ala ja seega on võimalik subjekti taustast rohkem eraldada;
- Automaatne valguse mõõtmine muudab lihtsamaks olukorrale vastavate sätete leidmise, kus kaamera määrab ise säriaja, ava suuruse ja valgustundlikkuse (ISO). Seevastu filmil puhul on valgustundlikkus juba filmi poolt ette määratud, säriaja ja ava suuruse valib fotograaf. Kuigi ka filmikaamerate puhul kasutatakse valguse mõõtjaid, peab vastavaid nuppe keerama siiski fotograaf ise, mis võtab rohkem aega kui digitaalse kaamera automaatne süsteem. See tähendab, et fotograaf on valgustuse muutudes kohe valmis tegema järgmist fotot;
- Tänapäeva töötlusprogrammidega on võimalik fotode nõ vigu parandada ning pildi sisu ja värve muuta. See on eriti lihtne RAW failide puhul, mis salvestavad endasse palju rohkem informatsiooni, kui pildil nähtav on. Filmifotode puhul on samuti võimalik ilmutamise protsessiga tuua pildile erinevaid efekte ja heledust muuta, kuid neid muudatusi pole võimalik tagasi pöörata. Digitaalse kaamera kasutajad ei pea nii palju

süvenema pildistamise tehnilisele poolele, vaid saavad rohkem mõelda kompositsioonile ja erilise hetke tabamisele.

Digitaalse tänavafotograafia puhul on palju kriitikuid, kes väidavad, et digitaalne fotograafia või õigemini sellega kaasnenud muutused pildistamisel on põhjustanud viimasel kahel aastakümnel tänavafotograafia kui kunstivormi kvaliteedi allakäigu. Omakorda on võimendanud fotograafide hulga kasv. Digitaalne fotograafia on küll muutnud pildistamise lihtsamaks, kuid see pole muutnud tänavafotograafiat lihtsamaks. Suur osa sellest, mida tänapäeval, eriti just sotsiaalmeedias peetakse tänavafotograafiaks on tänavate dokumenteerimine. Võidakse arvata, et tänaval pildistamisest piisab, et pidada fotot tänavafotoks, kuid tänavafoto pole lihtsalt igapäeva eluolu dokumenteerimine, vaid selle kunstiline esitamine. (Has Digital Technology Ruined Street Photography, 2016)

Samas peetakse Eugene Atget'd üheks tänavafotograafia isaks ning tema eesmärk oli just tänavaid dokumenteerida. Uurimistöö autori arvates ei muuda tänavate dokumenteerimine tänavafotograafiat halvemaks, kuid oluline on teha vahet, mis eesmärgiga on iga foto tehtud. Autori enda kogemuse kaudu tulevad alati ka need fotod, mille eesmärk oli lihtsalt foto teha, osutuda heaks tänavafotoks. Samas võib tehtud foto olla ka mitte midagi ülev.

Tänavafotograafia arengule on ülimalt suurt mõju ka avaldanud sotsiaalmeedia. Viimase 20 aasta jooksul on tänavafotograafiast kui väga nišist fotograafia žanrist kujunenud üks kõige harrastatumaid fotograafia žanre. Et jääda silmapaistvaks nii suures hulgas, peab iga fotograaf leidma oma stiili. Sellest tingitult leiab tänavafotograafia järjest rohkem tõlgendusi. Alates mustvalgest filmifotograafiast kuni väga ebaloomulike värvidega Photoshopis töödeldud fotodeni. Sotsiaalmeedias leidub kõike.

Selle üle, mis tänavafotograafia päriselt on, vaieldakse sotsiaalmeedias rohkem kui kunagi varem. Sarnased vaidlused on aset leidnud pea kõikide kunstivormide puhul, antud kunstivaldkonna tekkest saati jätkuvad ka tulevikus. Seega pole oluline mõelda selle üle, kas mingi foto mahub teatud žanri raamidesse, vaid lihtsalt luua seda, mida ise õigeks peame.

2. FOTONÄITUSE LOOMINE

2.1 Idee

Sotsiaalmeedias teoste jagamine on väga lihtne ja mugav, see nõuab vaid paari nupuvajutust ning need on kogu maailmale nähtavad. Kuid enne veebi kasutusele tulekut polnud fotograafidel selliseid viise oma teoste avalikuks esitamiseks. Fotograafid said oma teoseid põhiliselt esitada vaid fotoraamatutes ja fotonäitustel. Siit ka idee ise fotograafia vallas midagi konkreetset teostada ja seda ka edastada laiemale publikule kasutades kaasaegset tehnikat nii pildistamisel kui ka piltide töötlemisel.

Fotonäitus on fotodest koostatud näitus või vaatamiseks väljapandud fotod. Näituse koostajat nimetatakse kuraatoriks, kelle ülesanne on luua näituse kontseptsioon, valida eksponaadid ja kirjutada selgitavad tekstid. Eksponaadid ehk teosed loob kunstnik või fotonäituse puhul fotograaf. Kuraator ja fotograaf ei pea ilmingimata olema erinevad inimesed.

Uurimistöö autor on ise tänavafotograafiaga tegelenud pea kaks aastat, millest poolteist aastat on oma fotosid aktiivselt sotsiaalmeedias ka jaganud. Autor jagab oma pilte tavaliselt peale igat fotosessiooni ükshaaval ning eri sessioonide vahel ei ole ühtegi ühendavat teemat. Selline lähenemisviis on mugav ja sotsiaalmeedias kõige efektiivsem publiku jõudmise viis. Autor soovis luua fotonäitust, et anda fotosessioonidele suuremat tähendust, kui lihtsalt sotsiaalmeedia sisu. Autor lootis fotonäituse koostamise protsessiga arendada ennast fotograafi ja kuraatorina, luua uusi sidemeid teiste fotograafidega.

Fotonäituse loomise idee oli juba varem, kuid autor arvas, et antud uurimistöö raames selle tegemine võimaldab lihtsamalt saada nõu ja finantsilist toetust. Uurimistöö kirjutamise alguses seati eesmärk fotonäitus valmis saada ja esitada Saue Gümnaasiumis kevadel toimuvaks omaloominguõhtuks. Näituse teema ja kontseptsioon kujunesid uurimistöö kirjutamise ja tavapärase pildistamise käigus. Algul oli kindel vaid asjaolu, et näitus koosneb tänavafotodest. Lõplik versioon kujunes töö käigus.

2.2 Näituse kontseptsioon ja selle kujunemine

Esimene idee fotonäituse teemaks oli saada paljudest Eesti eri linnadest tänavafotod, et näidata Eesti mitmekülgset tänavafoto kaudu. Peagi oli selge, et see idee oleks liiga kulukas ja logistiliselt keeruline. Esimene inspiratsioon näituse tulemuslikule teemale tuli siis, kui autor oli parasjagu töötlemas 2021. aasta 27. oktoobri Tartu fotosessiooni fotosid ning autorile jäi silma, kui hästi sobis ühele fotole just mustvalge töötlus. Foto on ka esitatud näituse lõppvariandis. Mustvalgeks oli autor töödelnud fotosid ka varem, kuid see töötlusviis oli tavaliselt teisejärguline ja tehti seda vaid fotode puhul, mille töötlemisega ei tahtnud ta palju vaeva näha.

Joonis 13. „Ootamatu külaline“ J. R. Rohtla näituselt „[kontrast]“

Näituse jaoks fotode tegemine langes kokku antud uurimistöö teooriaosa kirjutamisega ja suur osa uurimistööst räägib mustvalgest tänavafotograafiast. Uurides tänavafotograafia klassikuid, sai autor inspiratsiooni töödelda pilte mustvalgeks. Peale esimest fotosessiooni, mille kindlaks eesmärgiks oli saada materjali näituse jaoks, märkas autor, kuidas just mustvalge töötlus sobib klassikalises tänavafotograafia stiilis tehtud fotodele paremini. Sellest otsus, et fotonäitus koosneb mustvalgetest tänavafotodest.

Fotonäituse pealkirjaks kujunes „**[kontrast]**“. Näituse pealkirja ja kontseptsiooni tausta selgitab kõige paremini näitusel üleval oleva tutvustava plakati tekst:

*Kui kaotada pildilt värvid, jääb alles **[kontrast]**. Kontrast tähendab nähtust, mis antud fotode puhul tähendab teravat erinevust valguse ja varju vahel. See saavutatakse värvilist digifotot töödeldes mustvalgeks. Tänapäeval on sotsiaalmeedias enim levinud kireva värvitöötlusega digifotod, kuid ajaloolises plaanis on mustvalge foto olnud pikema traditsiooniga. Fotograafia sai alguse pea 200 aastat tagasi mustvalgest tänavafotograafiast, fotograafia žanrist mis vahendab juhuslikke hetki ja situatsioone avalikest kohtadest. Kuigi värvifoto hakkas ka peagi levima, ei tunnistanud tänavafotograafid värvifotot pädeva kunstilise väljundina kuni 1960. aastateni. Antud näituse inspiratsiooniks on just vanad mustvalged tänavafotod ning kuna projekti autor on elanud terve oma elu digitaalses ajastus ja kasutab uusimat tehnoloogiat, on näitus kombinatsioon vanast ja uuest mustvalgest fotograafiast.*

Esmane idee oli iga foto kõrvale panna foto pealkiri, tehnilised andmed ja lühike selgitav tekst. See variant osutus aga kulukaks ja ebapraktiliseks, mille tõttu autoril tekkis idee panna see info üles internetti. Kuna enamus autori jälgijatest on sotsiaalmeedia platvormil Instagram, otsustas ta ka näituse fotod panna sinna uuele lehele. Et lehte kasutada ka tulevikus fotode jagamiseks, sai fotonäitust esitava lehe nimeks @limitime.bw. Lehe nimi tuleneb autori brändi nimest @limitime.photography ja bw tähendab black and white, st mustvalge. Instagramis näituse esitamine võimaldab jõuda suurema publikuni ja näituse valmimise protsessi jagada.

2.3 Näituse valmimine

Fotonäituse valmimise perioodil tegi autor arvestatava hulga fotosid. Nendest paljud olid potentsiaalsed fotod ka näituse jaoks. Kaalutleti ka varasemalt tehtud fotode esitamist näitusel, kuid ühtegi neist ei valitud, sest mustvalget töötlust silmas pidades tehtud fotod ei osutunud sobilikuks.

Antud uurimistöö kirjeldab ainult nende fotode valmimise protsessi, mis lõpuks jõudsid ka näitusele. Näituse jaoks fotode valimise protsessist räägib eraldi peatükk.

2.3.1 Pildistamine

Suur enamus autori fotodest on tehtud fotosessioonidel, mille jooksul tehti need üksi või koos mõne teise fotograafiga linnas, eesmärgiga teha tänavafotosid. Fotosessioonid algasid ja lõppesid tavaliselt mingisugustes olulistes transpordi sõlmpunktides, näiteks Tallinnas Balti jaamas või Tartu bussijaamas. Autor kõndis linnades ringi otsides fotode jaoks huvitavaid paiku ja inimesi. Eelistatavaks pildistamise ajaks oli õhtu, sest autorile meeldib kõige enam pildistada madalas valguses.

Eesti fotomaestro Peeter Langovits on kord öelnud: „Ma olen oma hingelt tänavafotograaf, ma ei saa ükskõikselt mööda minna, kui näen, et midagi on väga huvitavat.“ (Ala, 2021)

Samamoodi kannab ka antud töö autor kaamerat tihti ka oma tegemistel kaasas. Näiteks kaks fotot näitusel on tehtud õhtusel jalutuskäigul Zakopanes Poolas juhuslikult.

Pildistamise protsessi loomingulist poolt on autoril raske kirjeldada, sest tänavafotograafias on iga foto sündimise lugu eriline. Digitaalsetele fotograafidele omaselt pildistas ja pildistab autor palju eesmärgiga lihtsalt foto teha, sageli mõtlemata konkreetsele teemale. Seda selleks, et hiljem leida fotolt midagi huvitavat, millest võiks arendada hea foto ja selle idee. Enamjaolt tähendab see Henri Cartier-Bressonile omast „otsutava hetke“ jäädvustamist, kus leitakse foto jaoks sobilik kompositsioon oodates, mil valitud subjekt liigub efektse foto saamiseks fotograafi jaoks vajalikku kohta.

Teine suur osa fotodest on väga spontaanselt üles võetud, kus kaamera kiiresti tuli sisse lülitada ning kompositsiooni välja mõtlemiseks oli vaid silmapilk. Sellisel juhul hea reaktsioonikiirus ja kiire mõtlemine tänavafotograafide kõige olulisemad omadused ning antud näituse jaoks fotode tegemine on arendanud tal just neid oskusi.

2.3.2 Varustus

Fotode tegemiseks kasutati poolkaader hübriidkaamerat Sony a5100. Poolkaader kaameratel on poole väiksem sensori suurus kui täiskaader kaameratel ja 35mm filmil. Selle tõttu annavad sama fookuskaugusega objektiivid poolkaader kaamerat kasutades sama efekti, mis täiskaadri puhul annaks 1.5 korda suurema fookuskaugusega objektiiv. Kuigi kaamera on väike, annab

selle 24-megapiksliline sensor piisavalt kvaliteetse foto, et suurelt näituse jaoks välja printida. Väiksema suuruse tõttu võrreldes enamiku kaasaegsete kaameratega on antud kaamera tänavafotograafiaks paremini sobiv.

Tihti ei ole fotograafias niivõrd oluline kaamera, vaid objektiiv kaamera ees.

Enamik fotodest on tehtud objektiiviga Sigma 30mm f/1.4 DC DN Contemporary. 30mm (autori kaamera puhul 35mm ekvivalent 45mm) on ajalooliselt üks kasutatumaid fookuskauguseid tänavafotograafias. *Contemporary* iseloomustab antud objektiivi puhul selle kompaktsust. Objektiivi suur ava (f/1.4) võimaldab pildistada pimedas, ilma et peaks kasutama väga pikka säriaega või suurt valgustundlikkust. Mõlemad neist muudavad foto uduseks ja vähendavad teravust. Samuti tähendab suur ava väiksemat fookussügavust, mis on positiivne kui soovitakse subjekti rohkem taustast eraldada, kuid vahel muudab see teravustamise keeruliseks.

Teine objektiiv, mida näituse fotode tegemiseks kasutati oli Sony E 55-210mm f/4.5-6.3 OSS. Sellised väga suure fookuskaugusega objektiivid on saanud tänavafotograafide seas palju kriitikat. Zoom-objektiivid, ehk objektiivid, mille fookuskaugust saab muuta, tulid turule alles digitaalsel ajastul. Sellised objektiivid võimaldavad soovitava pildi jäädvustada kaugelt, mis osa tänavafotograafide arvates ei ole päris tänavafotograafia. Autori arvates on antud tehnoloogiline areng tänavafotograafiale hea, sest kuna tänavafoto eesmärk on jäädvustada erilisi momente, tekib selliste objektiivide abil suurem võimalus erilisi hetki fotole saada.

Joonis 14. Vasakult paremale: Sony a5100, Sony E 55-210mm f/4.5-6.3 OSS ja Sigma 30mm f/1.4 DC DN Contemporary

2.3.3 Kaamerasätteid

Autor kasutab tehniliselt heade fotode saamiseks digitaalsete kaamerate automaatseid sätteid.

Kõikide fotode jäädvustamiseks kasutati automaatset teravustamist. *Continuous autofocus* (pidev automaatne teravustamine) võimaldab subjekti hoida ka teravana nii fotograafi kui subjekti liikumise ajal.

Enamus ajast kasutab autor manuaalset pildistamisrežiimi, kus säriaeg ja ava suurus määratakse fotograafi poolt. Ava hoitakse nii suurena kui võimalik, säriaja valik sõltub pildistatava stseeni valgusest ja subjekti liikumisest. Valgustundlikkuse määrab tavaliselt kaamera vastavalt stseeni valgusele. Autori kogemuse põhiselt pole fotod üle 1600 ISO kasutatavad, seega on kaamera automaatse ISO vahemikuks seatud 100-1600.

Manuaalset pildistamisrežiimi kasutab autor enamasti pimedas, sest madala valguse puhul seab kaamera automaatse režiimiga tihti kasutatava foto saamiseks liiga pika säriaja. Päevavalguses antud probleemi ei esine ning et saaks rohkem süveneda pildistamisele, kasutab autor valges pildistamisrežiimi *Aperture priority* (ava prioriteet). Antud režiimi puhul määrab fotograaf ainult ava suuruse ning ülejäänud kaamera.

Pildistamisel kasutati RAW failiformaati, sest see formaat võimaldab kaameral salvestada fotole rohkem andmeid kui muude failiformaatidega. Antud formaadi puhul on oluline järeltöötlus, sest RAW formaati enamik programme ja interneti lehti ei toeta. Käesoleval juhul võimaldas kaamera ka mustvalget pildistamist, kuid JPG formaadis pildistamine ei anna sama head kvaliteeti, mis oli oluline just suurelt välja prinditavate fotode jaoks.

2.3.4 Fotode töötlemine

Fotode töötlemiseks kasutas ja kasutab edaspidi autor arvutipõhist programmi Adobe Lightroom Classic. Antud programm on mõeldud just fotograafidele ja RAW failide töötlemiseks. Programm on kuumakse põhine, kuid üks fotograafide seas enim kasutatud töötlusprogramme. Seda programmi on mugav kasutada, lihtne õppida ja väga heade võimalustega fotode töötlemiseks. Näituse graafiliste lisade jaoks kasutati Adobe Photoshopi.

Kuna iga foto töötlemise protsess on erinev, on selle lihtsamini selgitamiseks kasutatud näiteks fotot „Tartu by Gaslight“ J.R.Rohtla fotonäituselt „[kontrast]“. Töötlust on vaja eri fotodel eri koguses ning etapi järjekord on tihti erinev. Töötlusega foto sisu ei muudetud, eesmärk oli fotol juba olevat rohkem välja tuua ja korrigeerida näituse jaoks efektsamaks.

Algse failina on kõik fotod värvilised. RAW faile iseloomustavad tuhmid värvid ja väike kontrast, kuid RAW failid on töötluses väga plastilised.

Joonis 15. RAW fail

Esmalt valit üks neljast programmi eelseadistusest (inglise keeles *preset*) või lihtsalt muudeti foto mustvalgeks. B&W Landscape (maastik) annab võrreldes teiste eelseadistustega kõige heledama ja teravama foto. B&W High Contrast (suur kontrast), nagu ka nimi viitab, muudab foto kontrastsemaks. B&W Punch (löök) annab kõige kontrastsema foto ja annab kohati liiga detailse pildi. B&W Flat (lame või tasane) on autori isiklik lemmik, see muudab foto tuhmimaks ning foto tumedama osa ühtlasemaks. Mõnikord pole fotole ükski neist eelseadistustest sobilik, mistõttu muudetakse foto lihtsalt mustvalgeks.

Joonis 16. Vasakult paremale: B&W Landscape, B&W High Contrast, B&W Punch ja B&W Flat

Osal fotodel korrigeeritakse optilised moonutused, mida objektiiv tekitab. Mõnikord muudavad moonutused foto paremaks, mispuhul korrektsiooni ei tehta. Fotodel on kasutatud ka kärpimist ja *Transform* (muundama) tööriista, mõlema kasutamise on eesmärk kohandada foto perspektiivi ja vajadusel lõigata välja fotolt segavad detailid.

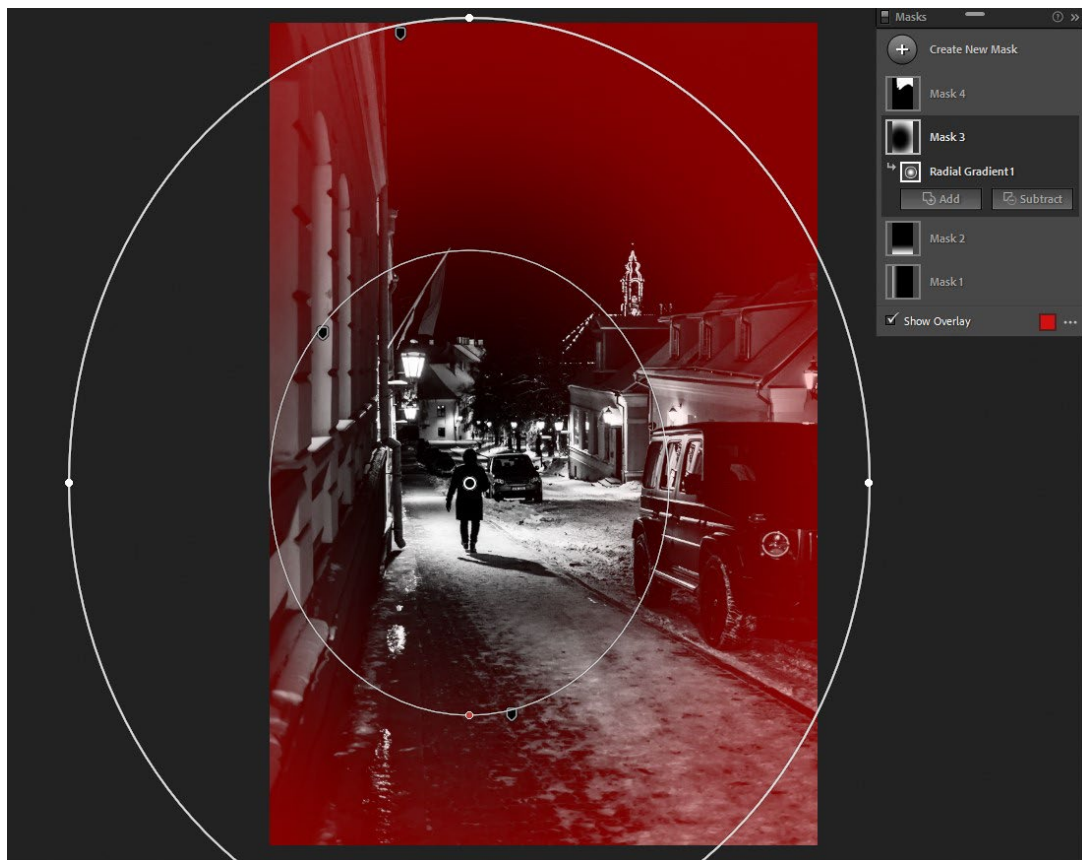

Joonis 17. Enne ja pärast eelnimetatud muudatusi

Kuigi eelseadistused tihti panevad sobilikud *Basic* (põhilised) seadistused paika, peab mõnel juhul neid vastavalt pildile muutma. Põhilised sätted on valgustus, kontrast, foto erineva eredusega piirkondade heleduse muutmine ja teravus.

Tihti aitab fotol eri osade sätete, näiteks heleduse ja teravuse muutmine juhtida vaate subjektile. Samuti saab *Masking* (peitma) tööriistaga muuta fotol silmatorkavad, kuid ebaolulised, detailid tumedamaks ning udusemaks. Eelnimetatud võtete üleliia kasutamist tänavafotograafide seas üldiselt ei pooldata. Autor soovis jääda truuks tänavafotograafia žanri üldlevinud traditsioonidele, siiski uuema tehnoloogia võimalusi ära kasutades. Selle tõttu kasutati näituse fotode puhul *masking* tööriista mõõdukalt.

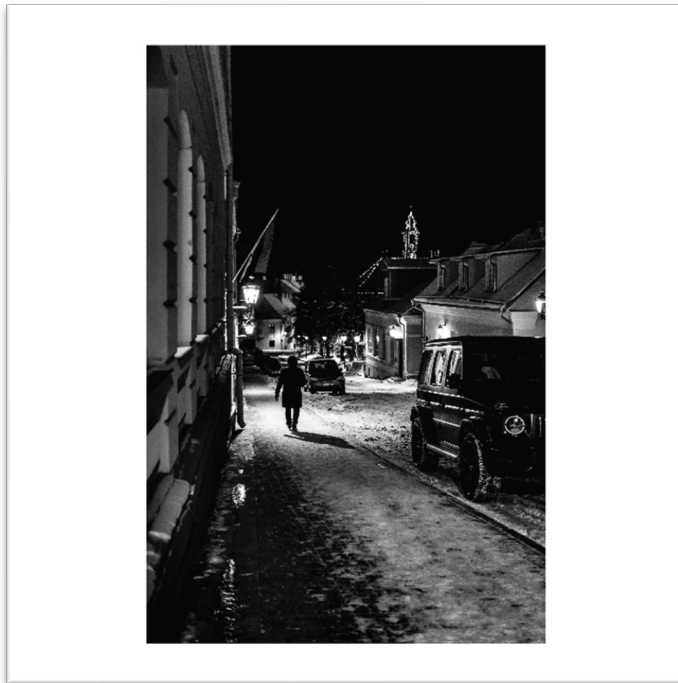
Antud foto puhul kasutas nelja *maski*. Ümara *maski* eesmärgiks on välja tuua foto subjekt, milleks on joonisel kujutatud punane ala muudetud tumedamaks ning udusemaks. Sama eesmärgiga on lisaks alt ja vasakult lineaarsed *maskid*. Antud foto puhul pidi autor eraldi töötleva taevast, sest kõrge ISO tõttu on fotol lihtsasti märgatav müra. *Maskiga* oli võimalik taeva visuaalselt silmatorkav müra likvideerida.

Joonis 18. *Masking* tööriist Adobe Lightroom Classic

Fotod eksporditi programmist maksimaalse võimaliku kvaliteediga JPG failiformaadis. Kõik fotod eksporditi kaks korda: esimene kord teravustamisega ekraanide jaoks ning teisel korral teravustamisega matt paberile printimise jaoks.

@limitime.bw lehele postitamiseks lisati foto valgele ruudu kujulisele taustale, sest Instagram ei toeta 2:3 kuvasuhet. Lisaks lehele sisenedes kuvatakse kõik fotod ruudu formaadis. Valge tausta lisamiseks kasutati Adobe Photoshopi.

Joonis 19. „Tartu by Gaslight“ (Tartu gaasivalgel) lõplik variant @limitime.bw lehe jaoks

2.3.5 Fotode valimine

Fotode valimine näituse tarvis on üks kõige keerulisemaid töid fotonäituse loomise protsessis. Igal fotosessioonil tegi autor paarsada tänavafotot, millest valiti esmalt fotod, mida töötlemata hakata. Sellest valikust tuli omakorda valida, millistele fotodele sobib mustvalge töötlus ja millistele mitte. Samuti vaadati läbi pea kõigi eelnevate fotosessioonide fotod, mis olid mustvalged või millele sobiks mustvalge töötlus. Ükski foto, mis oli tehtud enne fotonäituse loomise algust, ei osutunud näitusele valituks. Fotonäituse potentsiaalsed fotod olid eraldi kaustas nii telefonis kui ka arvutis. Pidevalt analüüsiti iga foto kompositsiooni, tehnilist kvaliteeti ning lugu, mida iga foto räägib. Näituse valimi kaustas oli ühel hetkel pea 90 fotot. Et nii suurest hulgast fotodest valik teha, pidi autor fotod kriitiliselt pisidetailideni veelkord üle vaatama. Väljavalituks osutunud 30 fotot analüüsiti veelkord, et välja selgitada, millised sobiksid printida suuremas ja millised väiksemas formaadis. Lõpuks otsustati, et näitusele läheb 19 tänavafotot ning portree autorist.

2.3.6 Näituse fotode printimine ja ülespanek

Fotod telliti fotokapale, ehk fotopaberile jäigal ca 1cm paksusel plastist alusplaadil. Kapad telliti prinidifirmast Minuprint OÜ. 7 fotot telliti 90*60cm suurusele kapale ja 12 fotot 60*40cm suurusele kapale. Fotod telliti eri suurustes, et kõik fotod kooli aula seinale ära mahutada

Näitust toetas rahaliselt kogumaksumusest kaks kolmandikku kool, ülejäänu tasus autor.

Fotod pandi üles klassikaaslaste abiga. . Autor soovis fotod asetada nii, et need paigutuksid suvalises korras, kuid nii, et need looks seinal ühtse terviku. Fotode paigutamiseks kulus kokku 3,5 tundi, sest sooviti luua hea kompositsioon.

Joonis 20. Foto näituse ülespanekult 16.03.2022

2.4 Koostöö teiste fotograafidega

Autor oli juba varem mitmeid kordi teinud koostööd erinevate Eesti fotograafidega. Antud näituse loomisel sooviti seda jätkata. Lisaks koos pildistamisele sooviti saada kogenumatelt nõu, kuidas alustada fotograafiaga raha teenimist, kus on võimalik näitust edaspidi esitada ja millised on parimad võimalused jätkata õpinguid kõrgkoolis fotograafia alal.

2.4.1 Karin Ojaste

Juba näituse koostamise alguses soovis autor näitusele portreed ja tutvustavat teksti endast. Näituse valmimise käigus osutus portree oluliseks, sest näituse põhiideeks kujunes vana ja uue tänavafotograafia ühendamine. Portree „looja“ sümboliseerib autorit kui erinevate generatsioonide tänavafotograafia ühendust.

Kõigist Eest portreefotograafidest, keda autor Instagramis jälgib, on autorile alati silma jäänud Karin Ojaste. Muude alade kõrvalt, näiteks graafilise disaini, töötab ta brändi nime KOOMA Photography alt vabakutselise fotograafina. Žanrid, mille pildistamisega Ojaste tavaliselt tegeleb on portree, pulm, pere, buduaar ja akt. Tema fotodele on iseloomulik ülim teravus, teravad kontrastid ja põhjalikult läbimõeldud poosid ja kompositsioonid.

Karin Ojaste on oma varasemate töödega inspireerinud autorit tegema fotod lihtsa taustaga ning muuta erinevate valgustus võtetega need huvitavamaks. Et fotode tegemiseks oleks rohkem võimalusi, eriti just valgustuse osas, otsutati fotod teha stuudios. Fotode tegemiseks valiti Tartus asuv fotostuudio Karramel, sest antud stuudios on Ojaste varemgi pildistanud.

Fotosessioon lükkus aga COVID-19 positiivse kiirtesti tulemuse tõttu edasi. Fotosessioon toimus kolm nädalat hiljem kui esialgselt plaanitud. Seetõttu fotode kättesaamine hilineb.

Joonis 22. Foto sessioonilt Karin Ojastega

2.4.2 Airi Leon

Airi Leon on Eesti Tänavafotograafia MTÜ asutaja ja juht. Temagi on uurinud põhjalikult tänavafotograafia ajalugu Eestis. Ta on olnud kuraator mitmel tänavafotograafia näitusel sealhulgas „Väljavaade – 40 aastat tänavafotograafiat Eestis“. Nimetatud näitus on andnud seni parima ülevaate tänavafotograafiast Eestis. Näitus oli ka inspiratsiooniks käesoleva töö autori fotonäituse loomisel.

Vestlusel Leoniga arutleti tänavafotograafia olemusest ning ajaloost Eestis ja mujal, parimatest tänavafotograafidest ja nende töödest. Ka saadi vahetada mõtteid näituse loomisest ja selle eksponeerimisest laiemale publikule. Arutati ka fotograafi elukutse õppimise võimalustest kõrgkoolis.

KOKKUVÕTE

Uurimistöö eesmärgiks oli luua töö, mis arendaks ja täiustaks autori teadmisi ning oskusi fotograafia valdkonnas tervikult, konkreetselt tänavafotograafia alal. Fotonäituse korraldamisega sooviti arendada fotode tegemise ja töötlemise oskusi. Oma töid taheti tutvustada laiemale publikule, õppida fotode sisu mõtestama ning sõlmida sidemeid teiste sama valdkonna esindajatega.

Uurimistöö teostamiseks analüüsiti erinevaid internetiallikaid, et saada ülevaade tänavafotograafiast. Teema kohta on avaldatud piiratud kogus teoseid, seega saab parima ülevaate žanri ajaloost uurides valdkonna kõige mõjukamaid fotograafe. Võttes inspiratsiooni uurimise käigus käsitletud fotograafide tegevusest ja töödest, tegi autor tänavafotod, töötles need ning korraldas fotonäituse.

Käesoleva töö uurimisküsimused olid:

- Mis on tänavafotograafia?
- Kuidas on tänavafotograafia aja jooksul muutunud?
- Kuidas luua fotonäitust?

Autori poolsed järeldused uurimistöö tulemusel:

Tänavafotograafia on fotograafia žanr, mille eesmärgiks on jäädvustada igapäevaelu kunstilises võtmes, kõige sagedamini teostatakse seda linnakeskkonnas. Antud žanri täpne definitsioon on ajaloos pidevalt muutunud ning see jätkub ka tulevikus. Muutunud on fototehnika, suhtumine fotograafiasse kunstivormina, linnaruum pildistamiseks ning inimesed, keda pildistatakse.

Tänavafotograafia oli fotograafia algus ning on ajaloos olnud üks kõige olulisemaid fotograafia žanre. Tänavafotograafia esimese 100 aastaga kujunes lihtsalt inimtegevust jäädvustavast žanrist tunnustatud kunstivorm, tänapäeval on see üks kõige harrastatuid fotograafia žanre, millel on palju erinevaid tõlgendusi. Tehnoloogia areng on muutnud fotode välimust, mõtestatust ja esitamist publikule.

Fotonäituse loomiseks on vaja ideed, millistest fotodest näitus koostada. Näituse põhjalik kontseptsioon võib kujuneda pildistamise ja näituse loomise käigus. Antud uurimistöö fotonäituse puhul oli algul teada vaid žanr, mille fotod näituse moodustavad. Töö käigus kujunes näituse teemaks vana ja uue mustvalge tänavafotograafia ühendamine. Tulemuseks sai 19 tänavafotost koosnev füüsiline ja virtuaalne näitus. Fotonäituse loomine on väga keeruline, kulukas ja aeganõudev protsess, mille tõttu on oluline arvestada võimalike tagasilöökidega.

Autori eesmärk pole anda hinnanguid muutustele fotograafias, eriti tänavafotograafias, vaid välja tuua, mida fotograafia tehnilised uuendused nimetatud valdkonnas on muutnud.

Oluline on teha vahet, mis eesmärgiga on iga foto tehtud. Autori enda kogemuse kaudu võivad alati ka need fotod, mille eesmärk oli lihtsalt foto teha, osutuda heaks tänavafotoks.

ALLIKMATERJALIDE LOETELU

Ala, J. (2021). Peeter Langovits - meie elu peegel. *Postimees Nädal*, 22.

Barrymore, D. (september 2011. a.). *William Eggleston by Drew Barrymore*. Patrik Sandberg
<https://web.archive.org/web/20120909044453/https://www.patriksandberg.com/2011/09/23/william-eggleston-by-drew-barrymore/> (10.04.2022)

Blumberg, N. (10.10.2014). *Charles Nègre | French photographer | Britannica*. Britannica.
<https://www.britannica.com/biography/Charles-Negre> (10.04.2022)

Blumberg, N. (06.08.2014). *street photography | Definition, History, Types, & Facts | Britannica*. Britannica. <https://www.britannica.com/art/street-photography/additional-info#history> (10.04.2022)

Blumberg, N. *Garry Winogrand | American photographer | Britannica*
<https://www.britannica.com/biography/Garry-Winogrand> (02.02.2022)

Cunningham, J. M. *William Eggleston | American photographer | Britannica*. Allikas:
Britannica: <https://www.britannica.com/biography/William-Eggleston> (28. 01 2022)

Debost, C. (10.07.2019). *Garry Winogrand's Life in Color*. Blind Magazine:
<https://www.blind-magazine.com/en/news/2014-garry-winogrands-life-in-color-en>
(10.04.2022)

Eesti Keele Instituut. (s.d). Sõnaveeb
<https://sonaveeb.ee/search/unif/dlall/dsall/s%C3%A4riaeg/1> (04.04.2022)

Eesti Keele Instituut. (s.d). Sõnaveeb
<https://sonaveeb.ee/search/unif/dlall/dsall/film/1> (04.04.2022)

Estrin, J. (12.08.2015). *Kodak's First Digital Moment*. The New York Times.
<https://lens.blogs.nytimes.com/2015/08/12/kodaks-first-digital-moment/> (10.04.2022)

Estrin, J. (03.08.2016). *Henri Cartier-Bresson, Whose "Decisive Moment" Shaped Modern Photography*. The New York Times
<https://www.nytimes.com/interactive/projects/cp/obituaries/archives/henri-cartier-bresson-photography> (10.04.2022)

File:Cartier-Bresson's first Leica.jpg (10.11.2013). Wikimedia Commons.
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Cartier-Bresson%27s_first_Leica.jpg
(10.04.2022)

- Street silhouettes (Oktoober 2016) *Has Digital Technology Ruined Street Photography*.
[Ajaveebi sissekannne] <https://www.streetsilhouettes.com/home/2016/10/17/has-digital-technology-ruined-street-photography> (10.04.2022)
- Hostetler, L. (s.d). *Garry Winogrand* | *International Center of Photography*. International Center of Photography (10.04.2022)
<https://www.icp.org/browse/archive/constituents/garry-winogrand?all/all/all/all/1>
- Eric Kim Photography: (märts 2013). *Timeless insights you can learn from the history of street photography*. [Ajaveebi sissekannne]
<https://erickimphotography.com/blog/2013/03/04/timeless-insights-you-can-learn-from-the-history-of-street-photography/> (10.04.2022)
- Photography History Facts (s.d). *louis daguerre*
<http://www.photographyhistoryfacts.com/photography-inventors/louis-daguerre/> (10.04.2022)
- Meyerowitz, J. (2021). *Bio — Joel Meyerowitz*.
<https://static1.squarespace.com/static/58adfb9237c581abe8c7e5fb/t/609c31fc2c4add72080fb47e/1620849148876/Joel+Meyerowitz+Bio+2021+5%3A11%3A21.pdf> (29.01.2022)
- Mora, G. (1998). *PhotoSpeak : a guide to the ideas, movements, and techniques of photography, 1839 to the present*. New York : Abbeville Press Publishers.
- Mossack, J. C. (Kevad 2017. a.). *A Street Photographer's Toolbox: Techniques and Techniques and Technologies in echnologies in*. Annandale-On-Hudson, New York, Ameerika Ühendriigid: Bard College.
https://digitalcommons.bard.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1014&context=senproj_s 2017 (10.04.2022)
- Historic Camera (s.d). *Paul Martin, photographer at Historic Camera*.
http://historiccamera.com/cgi-bin/librarium2/pm.cgi?action=app_display&app=datasheet&app_id=3512 (10.04.2022)
- Scharf, A. (20.07.1998). *Henri Cartier-Bresson* | *French photographer* | *Britannica*.
<https://www.britannica.com/biography/Henri-Cartier-Bresson/additional-info#history> (10.04.2022)
- Scott, A. (s.d). *Great Photographs No. 1 - Boulevard du Temple, Paris, 8 in the morning*.
<http://www.alistairscott.com/daguerre/> (10.04.2022)

Street Photography - History and Concepts. (s.d).

<https://www.theartstory.org/movement/street-photography/history-and-concepts/>
(10.04.2022)

The Editors of Encyclopedia Britannica. *Robert Frank* | *Britannica*. Britannica:

<https://www.britannica.com/biography/Robert-Frank/additional-info#history>
(10.04.2022)

The history of street photography. (s.d). <https://www.thehistorypress.co.uk/articles/the-history-of-street-photography/> (10.04.2022)

The large, unwieldy 'Facile' camera used by photographer Paul Martin (ca 1940). gettyimages.

<https://www.gettyimages.co.uk/detail/news-photo/the-large-unwieldy-facile-camera-used-by-photographer-paul-news-photo/3315695> (10.04.2022)

Trenholm, R. (31.05.2021). *History of digital cameras: From '70s prototypes to iPhone and Galaxy's everyday wonders* - CNET. <https://www.cnet.com/tech/computing/history-of-digital-cameras-from-70s-prototypes-to-iphone-and-galaxys-everyday-wonders/>
(10.04.2022)

Juhan Kuusi Dokfoto Keskus (07.08.2020) *Väljavaade – 40 aastat tänavafotograafiat Eestis.*

<https://dokfoto.ee/uritused/valjavaade-40-aastat-tanavafotograafiat-eestis/>
(10.04.2022)

Young, A. (s.d). Fix the photo. *History of Photo Editing and Photo Manipulation [1826-*

2022]. <https://fixthephoto.com/blog/retouch-tips/history-of-photo-retouching.html>
(30.03.2022)

LISAD

LISA 1 Lisamaterjal teooriaosale

Paul Martini kuivplaat kaamera ja võrdluseks tänapäevasem 35mm kaamera (gettyimages, 1940)

Alfred Stieglitz „Icy Night“ (Jäine öö), New York 1898

Alfred Stieglitz „The Glow of Night“ (öö kuma) New York, 1897

*Take along
a Brownie*

Make the happiness of to-day a pleasure for many to-morrows with a picture record of your summer outing.

The Brownie Cameras (they work like Kodaks) make such good pictures, are so convenient, so simple to operate and so inexpensive, that they put picture making within reach of everyone. They use daylight loading Kodak film cartridges and no dark-room is necessary for any part of the work. *You can make good pictures with a Brownie.*

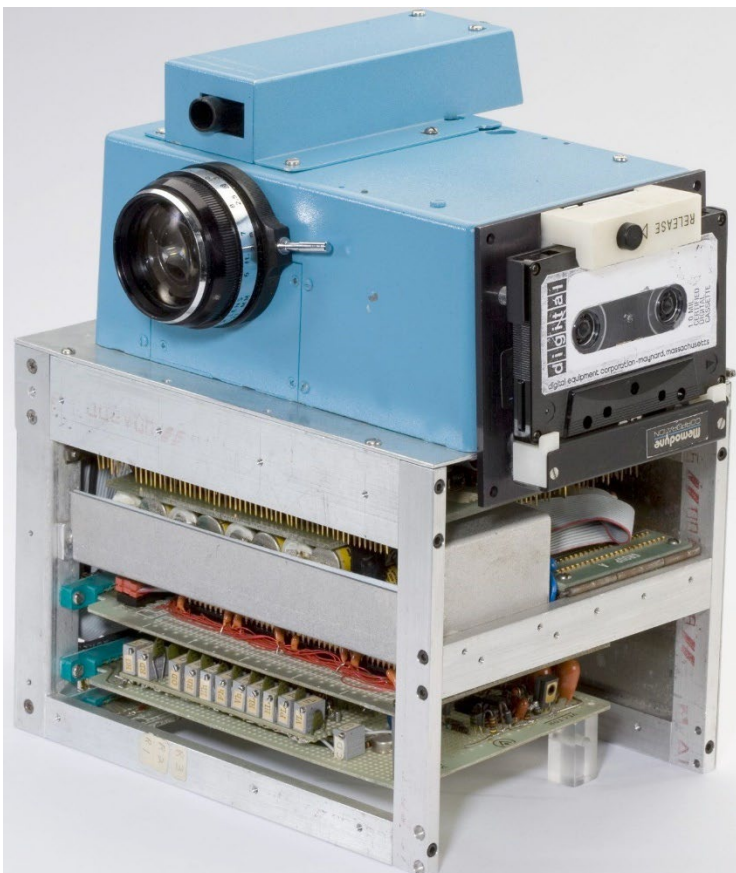
No. 2 Brownie for $2\frac{1}{4} \times 3\frac{1}{4}$ pictures, \$2.00, No. 2A Brownie (see cut) for $2\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{4}$ pictures, \$3.00, No. 3 Brownie for $3\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{4}$ pictures, \$4.00, Folding Brownies, \$5.00 to \$12.00.

EASTMAN KODAK COMPANY,
Catalogue of Kodaks and Brownies
 Free at the dealer's or by mail. ROCHESTER, N. Y., *The Kodak City.*

Kodaki reklaam nn *Brownie* kaamerale, umbes selline kaamera oli Cartier-Bressoni esimene tutvumine fotograafiaga

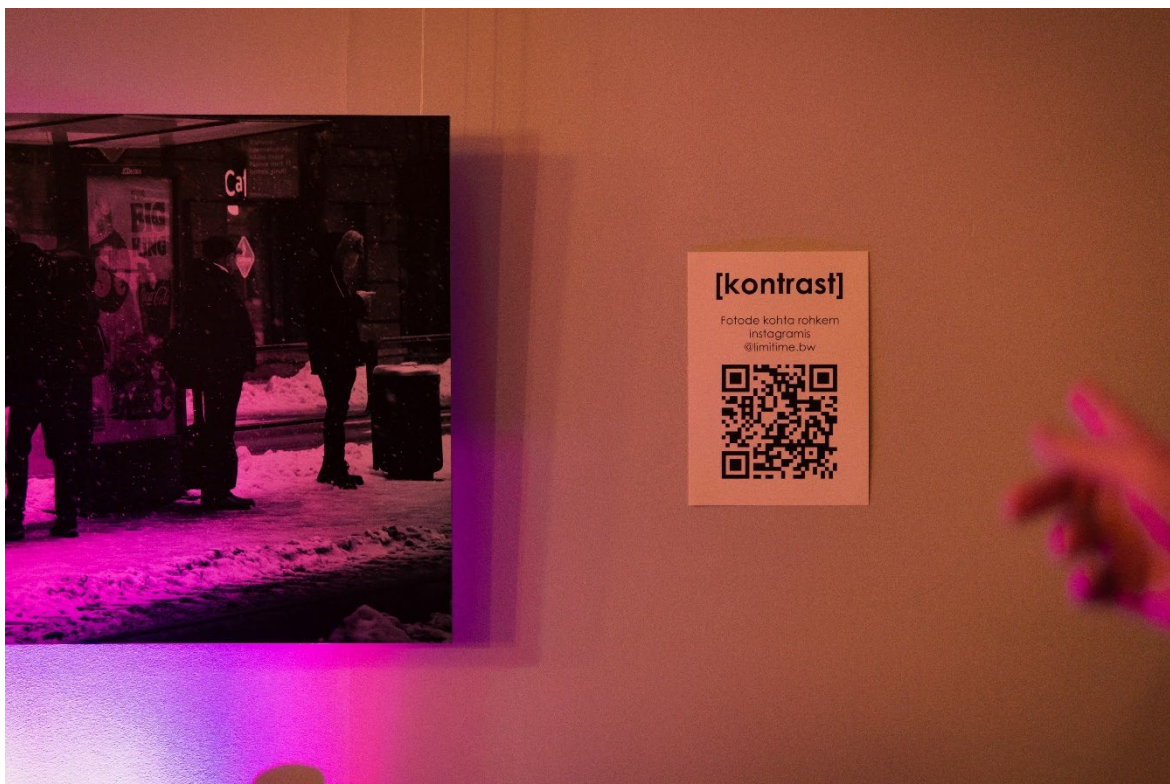

Henri Cartier-Bressoni esimene Leica (Leica I) (Wikimedia, 2013)

Esimene digitaalne kaamera (Estrin, Kodak's First Digital Moment , 2015)

LISA 2 Omaloominguõhtu

Näituse ajutine plakat omaloominguõhtul

Fotonäitus „[kontrast]“ omaloominguõhtu 17. märtsil Saue Gümnaasiumis

Autor esinemas omaloominguõhtul

LISA 3 Näituse plakati tekst

Kui kaotada pildilt värvid, jääb alles **[kontrast]**.

Kontrast tähendab nähtust, mis antud fotode puhul tähendab teravat erinevust valguse ja varju vahel. See saavutatakse värvilist digifotot töödeldes mustvalgeks. Tänapäeval on sotsiaalmeedias enim levinud kireva värvitöötlusega digifotod, kuid ajaloolises plaanis on mustvalge foto olnud pikema traditsiooniga. Fotograafia sai alguse pea 200 aastat tagasi mustvalgest tänavafotograafiast, fotograafia žanrist mis vahendab juhuslikke hetki ja situatsioone avalikest kohtadest. Kuigi värvifoto hakkas ka peagi levima, ei tunnistanud tänavafotograafid värvifotot pädeva kunstilise väljundina kuni 1960. aastateni. Antud näituse inspiratsiooniks on just vanad mustvalged tänavafotod ning kuna projekti autor on elanud terve oma elu digitaalses ajastus ja kasutab uusimat tehnoloogiat, on näitus kombinatsioon vanast ja uuest mustvalgest fotograafiast.

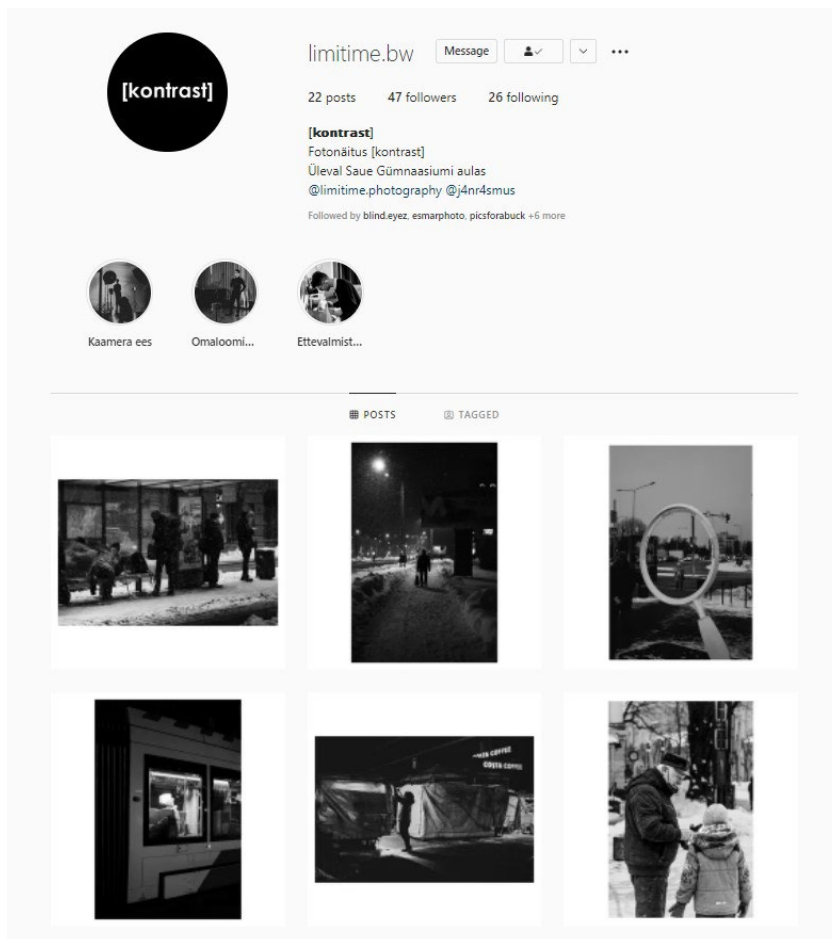
Projekti **[kontrast]** autor on Jan Rasmus Rohtla. Autor tegeleb fotograafiaga ca 2 aastat alustades sellega 16- aastaselt. Fotograafia annab eneseväljendusoskuse ja huvitavaid kogemusi ning võimaldab tutvuda uute inimestega. Huvi fotograafia vastu tekkis YouTube'is ühe

tänavafotograafi videot vaadates. See hobi on andnud autorile julgust püüelda parema tulemuse poole ning nägema ilu seal, kus seda alati ei nähta. Alates 2020. aasta oktoobrist jagab autor oma töid Instagramis ja Facebookis brändinime @limitime.photography alt.

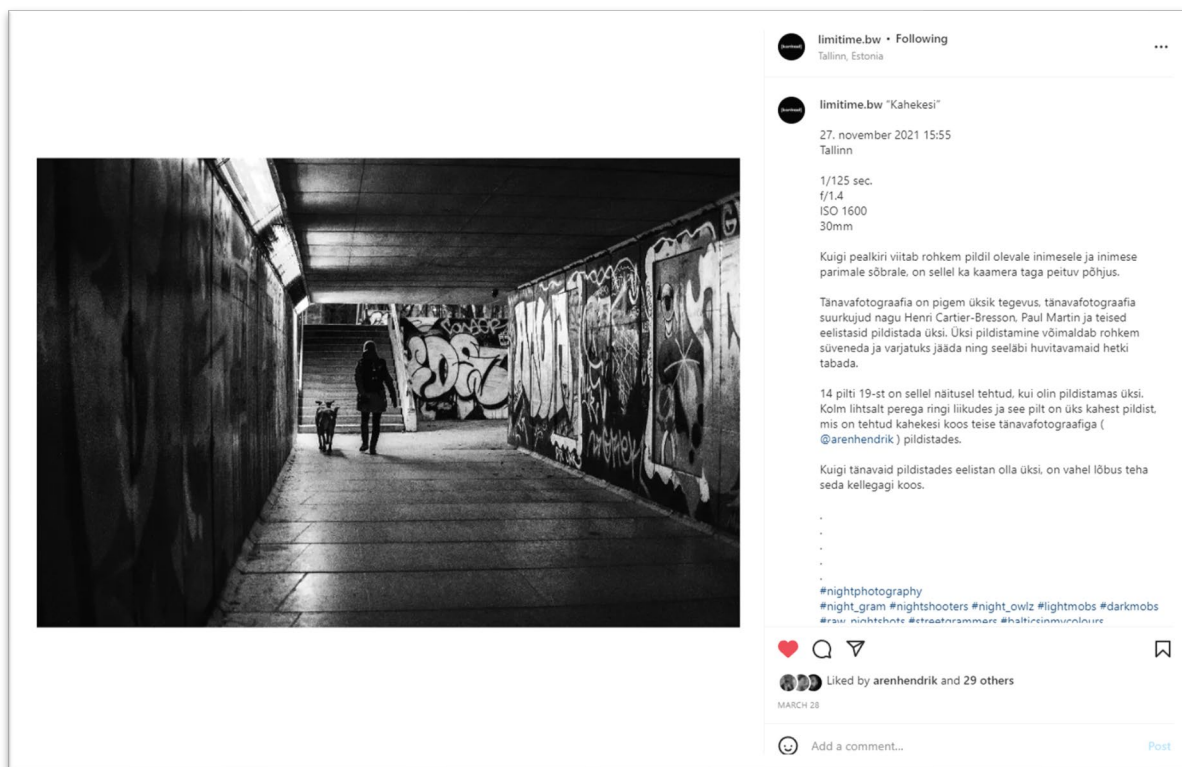
Näitus on saadaval digitaalselt Instagrami lehel @limitime.bw. Lehel on rohkem näituse valmimise kohta ning piltide all on rohkem infot piltide endi kohta, tänavafotograafiast üldeldse ja autorist.

LISA 4 Virtuaalne näitus

Näitus pandi virtuaalselt üle Instagrami lehele @limitime.bw.
<https://www.instagram.com/limitime.bw/>

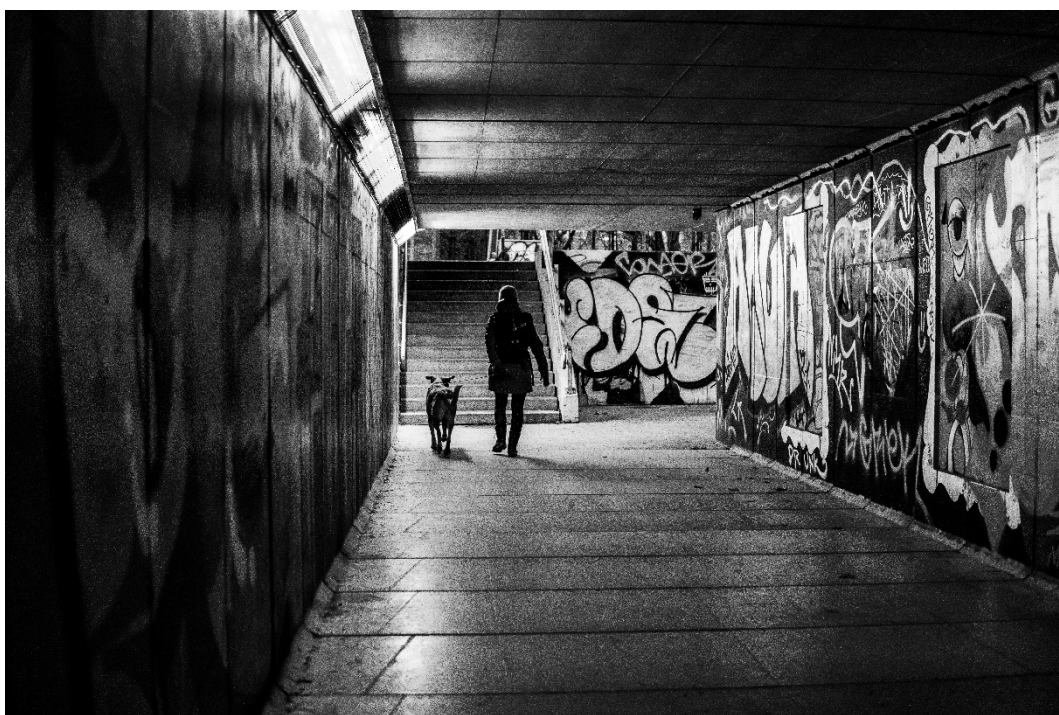

@limitime.bw 2022. aasta 10. aprillil

@limitime.bw lehel fotode vaatamine arvutist. Foto kõrvale on lisatud pealkiri, asukoht ja foto jäädvustamise aeg. Igal fotol on erinev tekst.

LISA 5 Fotonäitus „[kontrast]“

„Kahekesi“

„Ootamatu külaline“ ja nimeta 2021

„Tunnel tundmatusse“

„Parmukadedus“

„Tramm tuleb!“

„Õhtu Zakopanes“

„Sulgemisaeg“

„Teel koju“ ja „Sotsiaalmeedia võlud“

„2. platvorm“

„Kõle“ ja „Luubi all“

„Balta“

„Silmside“ ja „Tartu by Gaslight“

„Uinak“ ja „Las ma aitan!“

„Vanaisa“